

De ontbossing van Nederland gaat sneller dan die van het Amazonegebied

Door [Bina Ayar](#) - 27 april 2022

Geplaatst in [Klimaat](#) - [Natuurbeleid](#) - [Ontbossing](#)

Iedereen houdt van bomen: klimaatalarmisten zowel als klimaatsceptici, bestuurders zowel als burgers. Bomen hebben esthetische en belevingswaarde en zijn prettig voor het klimaat. De nota *'Bos van de toekomst'* van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wil zelfs tien procent 'meer en gezonder' bos in 2030.

In de praktijk ruimen bomen juist steeds vaker het veld voor 'veiligheid' en andere maakbaarheidsidealen, het klimaat inclusief. Naast de kap voor 'biomassa', blijkt ook het 'klimaatbestendig' maken van bossen een bedreiging voor bomen. Volgens sommige ecologen is de Bossenstrategie - budget: 1,5 miljard euro - een ramp voor bestaande bomen en bos. Een liefdevolle relatie tussen bomen en klimaatdoelen bestaat vooralsnog alleen op papier.

'Te dicht op de weg'

Denkend aan Holland zou dichter Hendrik Marsman vandaag *breede* rivieren traag door oneindig laagland zien gaan waar 'rijen ondenkbaar ijle populieren' het dagelijks afleggen tegen de kettingzaag. Zoals de vijfhonderd populieren langs het Noord-Hollands kanaal die de komende tien jaar worden gekapt omdat ze 'te dicht op de weg' staan.

Of de tweehonderd populieren die onlangs werden gekapt in het Rotterdamse Europoortgebied. Of de vele andere bomen die al snel als 'ziek' of 'gevaarlijk' worden gezien en daarom in rap tempo plaatsmaken voor hooguit wat jonge boompjes.

De ontbossing van Nederland gaat sneller dan die van het Amazonegebied

Meer kappen dan planten

Vooraf 'veiligheid' maakt tegenwoordig meer slachtoffers onder bomen dan voorheen. Hoeveel houtig groen er om die reden landelijk sneuvelt is onbekend, maar vaststaat dat er meer bomen verdwijnen dan er worden geplant. Tussen 2016 en 2019 werden er zo door 140 gemeenten 150.000 bomen gekapt, terwijl er 140.000 werden terug geplant.

Naast veiligheid, blijkt 'ongemak' een reden voor 'kulkap' zoals *Bomenclub Nederland* het met 'kapsmoezen' omleggen van bomen noemt. Sommigen ervaren 'last' van een boom als die pluïjes, vallende eikels of kleverige sappen blijkt voor te brengen. In Rotterdam-Kralingen verwijderde een huiseigenaar zo een 180 jaar oude beuk uit zijn tuin, tot grote commotie van omwonenden en lokale politici die een motie indienden om de in 2012 versoepelde gemeentelijke kapregeling te herzien.

Gemeenten en groenbeheerders doen ook aan kulkap; voor 'herinrichting', 'nieuwe natuur' of 'omvorming'. Nog vaker sneuvelen er bomen voor 'het klimaat'. Zo'n 77 procent van de biomassa voor opwekking van 'groene' stroom komt uit eigen land; van bomen of 'restromen' van 'bos-, natuur- en infrastructurele projecten of stedelijk groen. De rest is afkomstig uit buurlanden of de Baltische staten.

De met miljarden euro's gesubsidieerde biomassa-industrie geldt op papier als groen. In Europees verband wordt uitstoot van energieopwekking met biomassa niet meegenomen bij de CO₂-berekeningen. Een bizarre bureaucratische constructie, want de uitstoot is hoger dan bij kolen- en gascentrales.

Het verlies aan koolstofopslag door de kap van levende bomen doet daar nog een schep bovenop. Daarom en vanwege de maatschappelijke weerstand tegen 'bomen verbranden voor het klimaat' besloot het kabinet onlangs een aantal subsidies voor sommige toepassingen met biomassa stop te zetten.

Veilig zijn de bomen nog allerminst

In het bos zijn bomen desondanks nog niet veilig voor groene vergezichten. Ontbossing gaat in Nederland de laatste tien jaar sneller dan in het Amazonegebied. Alleen al om 'open landschappen' te creëren in Natura2000-gebied is 120 vierkante kilometer bos verdwenen.

Om dat goed te maken komt er volgens de nota 'Bos van de toekomst' in 2030 tien procent meer bos. Naast meer bos, moet het bos 'beter' worden, om 'uitdagingen als klimaatverandering en verlies van biodiversiteit het hoofd te bieden.'

Onduidelijk is waar in Nederland 'twee keer de omvang van Apeldoorn' aan extra bos komt of wanneer er meer bomen in woonwijken komen, zoals de nota ook wil. In de Bossenstrategie wordt zwaar ingezet op meer bomen in de bewoonde omgeving, maar het tegenovergestelde gebeurt in de praktijk.

De ontbossing van Nederland gaat sneller dan die van het Amazonegebied

Maatregelen om die trend te keren zijn er niet; zoals vaker is het papier geduldig. Bovendien blijkt voor het 'beter maken' van bos bomenkap nodig; 'ter versterking van de biodiversiteit en om open landschappen- zoals heide- in stand te houden en te creëren'.

De door de Unie van Bosgroepen opgestelde gezamenlijke strategie van kabinet en provincies is niet onomstreden. Volgens critici, onder wie boscoloog Eef Arnolds, brengen de 'van bovenaf opgelegde bureaucratische' plannen eerder schade toe aan de natuur. De bosteeltkundige bosfilosofie achter de strategie waarin menselijk ingrijpen centraal staat, leidt volgens de critici tot een kunstmatig bos dat alleen nog de mens dient voor bijvoorbeeld houtoogst.

Ook het klimaat is niet gebaat bij de plannen; voor klimaatverandering kwetsbare bomen vervangen door weerbare soorten leidt volgens tegenstanders tot een homogener bos, terwijl heterogeniteit belangrijk is voor 'klimaatrobustheid'. Via vlaktekop oude bomen inwisselen voor jonge exemplaren is bovendien juist slecht voor CO₂-behoud en biodiversiteit die voor een groot deel samenhangt met dood hout.

In een alternatieve bossenstrategie *'Een toekomst voor bomen en bos'* stelt Arnolds met andere deskundigen dat 'het bos weerbaar maken' of 'revitaliseren' uitsluitend een theoretische bezigheid is. Bomen en bos zijn vooral gebaat bij minder menselijk ingrijpen, zegt hij met andere boscologen die pleiten voor 'natuurvolgend bosbeheer'.

Naar wat het klimaat precies gaat doen en hoe het bos zich daarop aanpast is het vooralsnog gissen. Denken dat mensen het bos beter kunnen redden dan de natuur zelf, getuigt vooral van arrogantie, vinden ze.

'Klimaatlimme' bomen zijn slecht voor inheemse natuur

De Bossenstrategie moet nog door het parlement worden goedgekeurd. Lokaal wordt al wel gewerkt volgens de richtlijnen. Zoals in het Brabantse Son en Breugel waar volgens de gemeente fors ingrijpen nodig is om bodemverzuring tegen te gaan. Om de natuur 'toekomstbestendig' te maken wordt in de Sonse bossen 15.000 kuub hout gekapt voor ruimte voor gezonde of nieuwe vitale bomen. De eerste fase van de grootschalige bomenkap die volgens de duurzaamheidswethouder 'schrikken zal zijn, maar écht beter is voor het bos' leidde tot grote commotie onder inwoners en lokale politici die langer alarm slaan over de gemeentelijke kapdrift en het gebrek aan burgerparticipatie. Uit een alternatief plan dat op initiatief van kritische bewoners werd opgesteld door voormalig houtvester van Kroondomein Het Loo Jaap Kuper, blijkt inmiddels dat de kostbare 'kaalkap' meer kwaad dan goed doet.

Ook elders wordt volop geëxperimenteerd met het 'klimaatlim' maken van de Nederlandse bossen. Daarbij gaat er niet zelden iets mis. Tegenover Nu.nl uitten diverse ecologen zo hun zorgen over het massaal aanplanten van 'verkeerde' boomsoorten. Het planten van bijvoorbeeld Zuid-Europese bomen om alvast klaar te zijn voor de 'hetere en drogere zomers', zou rampzalig zijn voor de inheemse ecologie die geen relaties heeft met die soorten.

De ontbossing van Nederland gaat sneller dan die van het Amazonegebied

Tijd en ruimte bieden aan natuurlijke processen in het bos is niet alleen aangenamer voor natuurliefhebbers, maar ook goedkoper dan de nationale Bossenstrategie waar 1,5 miljard euro voor is gereserveerd. De *zero-base-aanpak* waar aanhangers van natuurvolgend bosbeheer voor pleiten lijkt te botsen met belangen van bosbeheerders en andere oplossingszoekers.

De natuur zijn gang laten gaan staat ook op gespannen voet met de moderne maatregelenmanie waarin modellen het winnen van de werkelijkheid. Natuur in Nederland wordt meestal geassocieerd met maakbaarheid. Zolang bureaucratie het wint van bomen en bos, verandert dat ook niet.

Bomen staan voor tijd, zo wordt gezegd. De Bossenstrategie spreekt ook van bomen als 'levende verbindingen tussen verleden en toekomst'. Wanneer oude bomen massaal plaatsmaken voor transitiedrift, is het nooit te laat om de tijd te stoppen.

***Bina Ayar** brengt in Wynia's Week regelmatig verslag uit over schurende maatschappelijke en politieke kwesties. Steunt u deze broodnodige, onafhankelijke journalistiek? Doneren aan Wynia's Week kunt u [HIER](#). Hartelijk dank!*